

Przemysław Kaca / Seweryn Paściak

„Czym jest szacunek do dziecka? Czyli żywy dokument Janusza Korczaka”

Cykl warsztatów edukacyjnych o prawach dziecka dla
uczniów szkół ponadgimnazjalnych

Czas trwania zajęć: 3 x 45 minut

Ogólna charakterystyka zajęć

Cykl zajęć w formie warsztatów przygotowany został dla młodzieży ze szkół ponadgimnazjalnych, a jego główną funkcją jest zwrócenie uwagi uczniów na korczakowską ideę praw dziecka, ale przede wszystkim na ich realizację w praktyce.

Cele realizowanych warsztatów edukacyjnych

1. Przybliżenie życiorysu i ukazanie spuścizny pedagogicznej Janusza Korczaka

- ukazanie ról życiowych Starego Doktora: pedagog, lekarz, publicysta, żołnierz, wolontariusz
- przeanalizowanie działalności społecznej Janusza Korczaka poświęconej prawom dziecka
- zapoznanie się z twórczością Janusza Korczaka
- przedstawienie koncepcji Nowego Wychowania
- odniesienie korczakowskiej pedagogii do idei streetworkingu (odegranie scenki)
- zaproszenie młodzieży do wolontariatu

2. Przybliżenie idei praw dziecka

- ukazanie praw należących się każdemu dziecku oraz ich hierarchizowanie
- przybliżenie zapisów Konwencji o Prawach Dziecka

- podział praw dziecka (zgodnie z Konwencją o Prawach Dziecka) na: prawa i wolności osobiste, prawa socjalne, prawa kulturalne i prawa polityczne
- ukazanie najczęściej łamanych prawa dziecka w Polsce

3. Uwrażliwienie na przejawy łamania praw dziecka przez dorosłych

- przeanalizowanie potrzeb dzieci w okresie wojennym i w czasach współczesnych
- zaprezentowanie prawidłowych postaw i zachowań dorosłych względem dziecka
- wskazanie występujących we współczesnym świecie naruszeń praw dziecka przez dorosłych
- przedstawienie konsekwencji (zarówno dla dziecka jak i dorosłego) niespektowania praw dziecka: odebranie władzy rodzicielskiej, umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej

4. Ukazanie sposobów przeciwdziałania zachowaniom godzącym w dobro dziecka

- stworzenie mapy instytucji zajmujących się ochroną praw dziecka: Rzecznik Praw Dziecka, Komitet Praw Dziecka, UNICEF
- zapoznanie z organizacjami pozarządowymi pomagającymi poszkodowanym osobom, m.in.: Fundacja „Dzieci Niczyje”, Monar, Caritas Polska, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Stowarzyszenie HORYZONT

Metody pracy: burza mózgów, dyskusja problemowa, gra integrująca (budowanie w grupie wieży z klocków), mapa mentalna, scenka

Formy pracy: praca zbiorowa, praca w małych grupach

Pomoce dydaktyczne: arkusze szarego papieru, markery, klej; sentencje Janusza Korczaka (zał. 1); rozsypanka słowna (zał. 2);

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

I. Wstęp

Prowadzący informuje uczniów o tematyce realizowanych zadań: korczakowska idea praw dziecka. Uczestnicy zajęć wykonywać będą zadania w kilkusobowych grupach przy tworzeniu wspólnego plakatu, następnie przewidziana jest dyskusja, a także odegranie scenek

przybliżających warsztat pracy pedagoga ulicy. Celem pracy jest rozszerzenie swojej wiedzy na temat praw dziecka poprzez aktywny udział w lekcji.

II. Mini-wykład. Janusz Korczak i prawa dziecka

Forma pracy: burza mózgów

Czas trwania: 5 minut

Po krótkim przedstawieniu planu pracy, prowadzący pyta się uczestników zajęć o skojarzenia związane z postacią Janusza Korczaka. Po uzyskaniu swobodnych myśli o Januszu Korczaku, prowadzący podkreśla znaczenie idei Starego Doktora, które ukształtowały dzisiejsze znaczenie praw dziecka.

Proponowane pytania do zapoczątkowania dyskusji: Jakie macie skojarzenia dotyczące Janusza Korczaka? Czy znacie miejsca, które nazwane są jego imieniem? Kim była ta postać? Jaki mógł mieć wpływ na myślenie o dziecku w czasach dzisiejszych?

III. Tworzenie plakatu w grupach

Potrzebne materiały: duże arkusze szarego papieru na każda grupę, flamastry dla grup, kleje, rozsypanki w kopertach

Forma pracy: tworzenie plakatów w małych zespołach (do 5 osób w grupie)

Czas trwania: 25 minut

Po podzieleniu osób na grupy i po rozdaniu potrzebnych materiałów, prowadzący przedstawia koncepcję pracy w tej części zajęć. W pierwszej kolejności podopieczni otrzymują instrukcję konstrukcji plakatu i po zapoznaniu się z nią, zaczynają tworzyć plakat. Po ukończeniu pracy, plakaty zostaną przedstawione na forum klasy przez wszystkie grupy. Zachęca się uczestników zajęć do zaangażowania się poprzez przydzielenie zadań dla każdego z członków grupy.

Instrukcje wykonania zadań pozostawia się grupom (załącznik nr 1). Prowadzący nadzoruje uczciwe podejście, zaangażowanie członków grup i ewentualnie służy pomocą przy niezrozumiałych zagadnieniach.

Kiedy zauważymy, że grupy są gotowe do przedstawienia swoich prac, zachęcamy po kolei grupy do prezentacji swoich dzieł.

Przy przedstawianiu każdego elementu przez członków grupy, prowadzący zadaje pytania do wszystkich uczestników zajęć, zaczynając od pierwszego zadania:

1. W centralnym miejscu kartki rysujemy Dom Sierot (jak go sobie wyobrażacie) oraz nadajemy mu nazwę.

Pytania prowadzącego: Jaka jest symbolika zobrazowanego Domu Sierot autorstwa grupy ? Jak należy interpretować jego nazwę ?

2. Górną część plakatu dzielimy na dwie połowy. Po lewej stronie wypisujemy potrzeby/marzenia dzieci z Domu Sierot z okresu 1939-1942. Po prawej stronie umieszczamy dzisiejsze potrzeby/marzenia dzieci. Porównujemy obydwa okresy.

Pytania prowadzącego: Czym się różnią potrzeby zamieszczone na tych dwóch połowach plakatu? Które z potrzeb/ marzeń dzieci powtarzają się i dlaczego? Jakie potrzeby, wg Was, są niezbędne w życiu młodego człowieka?

3. Po lewej stronie Domu wypisujemy zachowania i postawy charakteryzujące dorosłego człowieka szanującego dziecko.

Pytania prowadzącego: Czym kierować się powinna osoba dorosła w swoim zachowaniu względem dziecka? Jaki cel ma przyświecać tym poszczególnym zachowaniom i postawom osoby dorosłej?

4. Po prawej stronie Domu wypisujemy prawa każdego dziecka.

Z wymienionych przez grupę praw dziecka, wybiera się jedno, w celu jego szczegółowego omówienia, tak aby się nie powtarzało przy pozostałych grupach.

Pytania prowadzącego: Jak rozumiecie to prawo dziecka? W jakiej sytuacji jest ono przestrzegane, a kiedy nie ? Gdzie jest cienka granica, kiedy to prawo jest łamane ? Jakie prawa dziecka, wg Was, są najczęściej łamane przez dorosłych ? Gdzie należy zwrócić się z pomocą w przypadku łamania praw dziecka ?

5. W lewym dolnym rogu z rozsypanki słów układamy sentencję autorstwa Janusza Korczaka.

Pytania prowadzącego: Jak rozumiecie cytaty Janusza Korczaka? Czy słowa te można odnieść do współczesności? Co autor słów chciał przekazać społeczeństwu?

6. W prawym dolnym rogu dopasujemy terminy i daty z ich znaczeniami.

Pytania prowadzącego: Jak sądzicie, dlaczego przy dacie urodzenia Janusza Korczaka są wypisane dwa roczniki ? Przyglądając się podanym terminom; Sąd koleżeński, Plebiscyt

życzliwości, Mały Przegląd , które z nich zastosowane w waszej szkole i na czym polega jego funkcjonowanie ? Czy znacie dzieła napisane przez Janusza Korczaka ?

IV. Mini-wykład. Pedagog ulicy

Czas trwania: 5 minut

Forma pracy: burza mózgów

Na początku prowadzący zapytuje się uczestników zajęć o ich skojarzenia ze słowami Streetworking oraz Pedagog ulicy. W przypadku braku znajomości tych pojęć, prowadzący przedstawia pokrótce idee metody pracy streetworkingu i wyjaśnia, że Janusz Korczak również pełnił rolę pedagoga ulicy.

Pytania prowadzącego: Z kim kojarzy się Wam pedagog ulicy? Do kogo jest skierowany streetworking? W jakim celu prowadzone jest to działanie?

V. Scenka. Streetworking

Czas trwania: 45 minut

Formy pracy: odegranie scenki, dyskusja

Spośród uczestników zajęć, zachęca się oraz motywuje cztery osoby do wykonania niniejszego zadania. Scenka dotyczyć będzie pierwszego spotkania streetworkerów z ich grupą odbiorców. Dwie osoby wchodzi w rolę streetworkera i mają za zadanie starać się osiągnąć omówiony w poprzednim ćwiczeniu cel. Natomiast druga para wchodzi w rolę grupy odbiorców wybraną przez uczestników zajęć (np. narkomani, osoby bezdomne). Do zadań pozostałych osób klasy należy aktywna obserwacja pracy uczestników scenki.

Po osiągnięciu celu przez streetworkerów lub przy zakończeniu scenki niepowodzeniem, z udziałem wszystkich osób uczestniczących w scenie jak również osób obserwujących przechodzi się do podsumowania tego, co się zadziało podczas odgrywanej scenki i jaki został osiągnięty efekt.

Pytania prowadzącego do osób obserwujących: Co zostało dobrze wykonane ? Z jakimi formami oporu spotkali się pedagodzy ulicy? Co i w jaki sposób mogliby zmienić w swoim postępowaniu, aby móc osiągnąć pozytywne efekty pracy ?

Pytania prowadzącego do osób odgrywających role w scenie: Jak sądzicie, czy praca streetworkera jest łatwa - jeśli nie, to dlaczego ? Jakie uczucia towarzyszyły Wam podczas prowadzonej rozmowy? Z jakimi trudnościami spotkaliście się w trakcie rozmowy ? Czy po jednym spotkaniu, można zmienić pogląd na samego siebie lub zbudować wzajemne zaufanie? Czego należałoby unikać w takich spotkaniach, a o czym powinno się pamiętać?

Zaleca się przeprowadzenie drugiej scenki, polegającej na podobnym przebiegu tyle, że z przypisaniem innej roli odbiorców (np. dzieci ulicy lub prostytutki).

VI. Budowanie wieży

Czas trwania: 25-30 minut

Formy pracy: konstruowanie wieży (maks. 12 osób)

Potrzebne materiały: Tower of Power firmy Metalog – narzędzie warsztatowe do budowania współpracy w grupie.

Prowadzący umieszcza 8 drewnianych klocków pionowo na podłodze. Każdy członek zespołu wybiera koniec sznurka. Zadaniem grupy jest wspólne pokierowanie dźwigu i tym samym dostarczenie klocków w taki sposób, aby zbudować wieżę. Cel zostaje osiągnięty poprzez starannie zorganizowaną pracę i konsultacje grupy. W razie przechylenia się konstruowanej wieży i jej zniszczeniu, grupa buduje ją na nowo. Do każdego z ośmiu klocków przyklejamy karteczkę z jednym z praw dziecka. Prowadzący podczas wykonywanego działania, obserwuje pracę grupy i przypomina o zachowaniu koncentracji uwagi oraz przekazywaniu sobie krótkich, zrozumiałych komunikatów.

Pytania prowadzącego:

- Po zbudowaniu wieży prowadzący pyta się o to, co było ważne w trakcie budowy wieży? Z jakimi trudnościami się spotkaliście? Kto był głównym koordynatorem wykonywanego zadania? Jakie uczucia i myśli towarzyszyły Wam na początku zadania, a jakie przy finiszu?
- Następnie prowadzący, uwzględniając karteczki z prawami dziecka przyklejonymi do bloczków, które jeszcze nie zostały omówione w trakcie zajęć, pyta się grupy o ich znaczenie

VII. Podsumowanie i zakończenie zajęć

Czas trwania: 10-15 minut

Na podsumowanie przeprowadzonych zajęć składa się wymienienie najważniejszych faktów z życiorysu Janusza Korczaka, a także wymienienie praw dziecka. Prowadzący zwracają uwagę na konsekwencje, zarówno dla dziecka jak i dorosłego, nierespektowania praw dziecka. Kolejnym etapem jest przekazanie upominków od Rzecznika Praw Dziecka dla każdego z uczestników, a także przypomnienie numeru Dziecięcego Telefonu Zaufania.

Na zakończenie zajęć, prowadzący zapraszają młodzież do wolontariatu, przedstawiając ofertę grupy Każde Dobre Serce Słupsk - propagowanie idei praw dziecka i

myśli korczakowskiej. Uczniowie dowiedzieli się o organizowanych w naszym mieście cyklicznych przedsięwzięciach, w których mogą brać czynny udział.

Załącznik 1. Janusz Korczak - sentencje (każdy wyraz wycinamy osobno i każdy wycięty cytat należy włożyć do osobnej koperty).

Dziecko nie jest głupie, głupców wśród nich nie więcej niż wśród dorosłych.

Kiedy śmieje się dziecko, śmieje się cały świat.

Pomóżmy dzieciom, by każdy z nich stał się tym, kim stać się może.

Bez pogodnego, pełnego dziecięctwa całe życie jest kalekie.

Nie wolno zostawiać świata takim, jakim jest.

Załącznik 2. Rozsypanka słowna - życiorys Janusza Korczaka

Sąd Koleżeński

Plebiscyt życzliwości

Mały Przegląd

Król Maciuś Pierwszy

Treblinka

Goldszmit

- stał na straży praw dziecka i ich przestrzegania; rozstrzygał wszelkie kwestie sporne, konflikty; działał na podstawie specjalnego kodeksu.
- głosowanie ustne lub pisemne, wyrażające uczuciowy stosunek dziecka do współmieszkańca lub całej gromady wychowanków.
- gazeta dla dzieci pisana przez dzieci, założona w 1926 roku.
- najbardziej znana powieść Janusza Korczaka dla młodzieży.
- obóz hitlerowski, miejsce zagłady Janusza Korczaka i jego podopiecznych.
- prawdziwe nazwisko Janusza Korczaka.

1878/1879

- rok urodzenia Henryka Goldszmita

1912

- rok otwarcia Domu Sierot Janusza Korczaka

1942

- rok śmierci Janusza Korczaka